

УДК 159.923:159.952
DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2292.2024/1-58/73-78>

Руслан СТЕПАНИШИН, полковник
ORCID ID: 0009-0004-7587-7234
e-mail: ruslan.stepanyshyn@knu.ua

Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

Ігор ХРАБАН, д-р політ. наук, проф.
ORCID ID: 0000-0003-3319-8538
e-mail: man_fan@ukr.net

Міжрегіональна академія управління персоналом, Київ, Україна

ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Вступ. Інформаційний простір КНР виявився найскладнішою ділянкою інформаційної боротьби. Особливості його внутрішнього функціонування, відсутність представництва жодного з українських ЗМІ у КНР та вплив потужних російських "партнерських" пропагандистів поставили перед українцями складні виклики й завдання. Росія роками "вливала" значні ресурси у формування позитивного іміджу країни та її керманіча для китайського споживача інформації. До того ж, Китай останні понад 10 років переймає російські методи ведення інформаційної війни проти України, особливо в період повномасштабної агресії РФ, і стає його активно застосовувати на міжнародній арені.

Методи. Пріоритети державної інформаційної політики КНР, розглянуті на основі системного, структурно-функціонального та компаративного методів дослідження що дозволило відобразити практичний досвід політичної влади Китаю у досягненні цілей у зовнішній та внутрішній сферах.

Результати. На основі проведеного політологічного аналізу державної інформаційної політики Китайської Народної Республіки (КНР), доведена провідна роль політичної ідеології Китаю у її формуванні в умовах повномасштабної російсько-української війни та, як наслідок, незворотної майбутньої зміни світового порядку, що потребує подальшого корегування сьогодишнього стану інформаційного співробітництва України та КНР.

Дискусія і висновки. Міжнародні прагнення КНР утілюються при державній підтримці на рівні політичних рішень, виконавчих структур, законодавчого забезпечення та спрямованого впливу на усвідомлення суспільством нових можливостей інформаційної цивілізації. При цьому Китай активно вивчає досвід інформаційної боротьби Росії проти України та її західних союзників, охоче застосовуючи такі його методи, як дезінформація та використання фейків, які стали вибраною інформаційною зброєю Пекіна. На сьогодні інформаційне співробітництво між Україною та Китаєм перебуває у зародковому стані: населення КНР мало чого знає про Україну та про події, які відбуваються в ній; те саме можна сказати і про українців.

Ключові слова: Китайська Народна Республіка, соціальні мережі, інформаційна політика, дезінформація, фейки, Україна, зовнішня та внутрішня сфери.

Вступ. Виконання державою функцій потенційного лідера на світовому та регіональному рівнях, яким уже став Китай, передбачає формування китайського інформаційного суспільства, основною метою якого є політика реформ і відкритості, модернізація урядових інститутів та інтелектуалізація китайського суспільства. Участь КНР у процесах міжнародної та регіональної інтеграції формує стратегію інформаційної політики держави, яка полягає в одночасній інтеграції до світової системи міжнародних відносин і практичній реалізації національної моделі інформаційного суспільства як чинника розвитку політичної системи Китаю та її потенційного лідерства на регіональному й міжнародному рівнях.

Інформаційний простір КНР виявився найскладнішою ділянкою інформаційної боротьби. Особливості його внутрішнього функціонування, відсутність представництва жодного з українських ЗМІ у КНР і вплив потужних російських "партнерських" пропагандистів поставили перед українцями складні виклики й завдання. Росія роками "вливала" значні ресурси у формування позитивного іміджу країни та її керманіча для китайського споживача інформації. До того ж, Китай останні понад 10 років переймає російські методи ведення інформаційної війни проти України, особливо в період повномасштабної агресії РФ і став його активно застосовувати на міжнародній арені. У цьому плані на перший план висунулися негативні способи ведення Китаєм інформаційної війни: використання фейків та дезінформація.

Комуністична партія Китаю розглядає інформаційне середовище як механізм трансформації геополітичного ландшафту задля сприяння проєкції політичного курсу

влади. Голова КНР Сі Цзіньпін надав партії мандат залучити для цього всі активи держави, що включає цифрові транснаціональні репресії й покладання витрат на тих, хто наслідиться критикувати партію, особливо на таку чутливу тему, як порушення прав людини в КНР.

Мета статті полягає у дослідженні особливостей внутрішньої та зовнішньої політики КНР в інформаційному просторі на сучасному етапі, зокрема в умовах повномасштабної російсько-української війни.

Огляд літератури. Державній політиці Китаю та її складовій – інформаційній, як порівняно одного з найпотужніших гравців на сучасній міжнародній арені, присвячується все більше наукових праць як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Серед них необхідно згадати таких: В. Дубов, Г. Ібрагімова, М. Зубок, Н. Кошурнікова, Я. Лінь, А. Чанг, М. Таї (регулювання внутрішнього інформаційного простору); К. Антипов, М. Соколовський, М. Лінд, Р. Уейтц (відносини КНР і США в інформаційному просторі); М. Лінд, Д. Суейн, Р. Лей, А. MacGregor (зовнішньополітичні інформаційні цілі КНР); В. Кравченко, У. Ільницька, Б. Кормич, Ц. Хуан (відносини КНР та України в інформаційному просторі); проблемам вивчення міжнародного нормативно-регулятивного досвіду в інформаційній сфері присвячено дослідження Ю. Романчука і Н. Шепель, державного управління в інформаційному просторі – В. Степанова та О. Сосніна.

Методи.

Пріоритети державної інформаційної політики КНР розглянуто на основі системного, структурно-функціонального та компаративного методів дослідження, що дозволило відобразити практичний досвід

© Степанишин Руслан, Храбан Ігор, 2024

політичної влади Китаю у досягненні цілей у зовнішній і внутрішній сферах.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні склалася ситуація, коли в умовах глобалізації посилюється конвергенція всіх сторін міжнародного співробітництва і водночас виявляється асиметрія національного розвитку за інформаційно-технологічною ознакою. У рамках зазначених теорій і підходів китайська модель інформаційного суспільства поєднує в собі суперечливі тенденції: з одного боку, держава централізовано регулює інформаційний розвиток країни, відбувається поступовий відхід від демократизації державного управління, з іншого – продовжується упровадження елементів ринкової економіки та вільної конкуренції. Унаслідок цього державна інформаційна політика КНР характеризується чітко вираженими специфічними рисами: на основі комуністичної ідеології та глибоких культурних традицій китайського суспільства відбувається інтенсивна інтеграція Китаю в сучасне міжнародне політичне, економічне та інформаційне середовище.

Останніми роками проблема політики КНР щодо функціонування мережі Інтернет та інших засобів комунікації в її внутрішньому інформаційному просторі та пов'язані з цим питання порушення прав громадян на свободу інформації перейшла з виміру дискусії фахівців з міжнародного права й окремих правозахисників до сфери великої міжнародної політики та стала однією з центральних тем у взаємовідносинах КНР і США, КНР та ЄС. Серед основних об'єктів критики такі: жорсткий контроль з боку держави за користувачами та контентом Інтернет, інших засобів комунікації, політично вмотивоване обмеження доступу до окремих інформаційних ресурсів.

На думку американських оглядачів, така політика КНР у сфері контролю над інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ) пов'язана передусім з "побоюваннями уряду про те, що ліберальні організації, внутрішні чи зовнішні, використовують ІКТ для того, щоб підірвати довіру громадян до режиму" (Mulvenon, 2008).

Варто зауважити: для того щоб отримати можливість попрацювати з Інтернетом, обов'язково потрібен документ, який засвідчує особу. Однак у деяких містах Китаю (напр., у Пекіні), де розташовано приблизно 1500 інтернет-кафе) застосовуються додаткові методи ідентифікації – встановлюються камери спостереження, а будь-який користувач має бути сфотографований (Cameras, 2008). Однак навіть незважаючи на такі жорсткі умови доступу до Інтернету китайська влада переважно блокує іноземні соціальні мережі (на зразок Facebook та Twitter) (China's First Twitter Novel, 2010).

Для досягнення цих цілей існує проєкт "Золотий щит". Багато оглядачів (причому як на теренах колишнього СРСР, так і на Заході) описують його винятково як систему, спрямовану на стеження за громадянами в мережі Інтернет і контроль за розміщеним там контентом. Зазначимо, що проєкт "Золотий щит" розроблявся китайським урядом передусім як система інформатизації всіх сфер життя суспільства, а особливо сфери громадської безпеки.

Проте навіть у межах проєкту "Золотий щит" кіберконтроль є лише одним (до того ж не наймасштабнішим) елементом безпекової політики, задля якої проєкт і впроваджувався. Значно більше уваги в його межах відведено проблемі впровадження особистих електронних карток (по суті йдеться про форму електронного паспорта з можливістю використання електронно-цифрового підпису, однак з потужними елементами

відстеження протиправної діяльності). Основною причиною їхнього впровадження була не стільки проблема безпеки й адміністративного контролю, скільки нерезформованість протягом останніх 50-ти років системи ідентифікації громадян. Ще недавно значна кількість китайців використовувала "сертифікат домашньої реєстрації" (household registration certificate), тобто навіть не зовсім паспорта, який давав можливість громадянину отримувати доступ до сфери зайнятості, освіти, охорони здоров'я та інших життєво важливих послуг.

Сенс проєкту "Золотий щит" пов'язаний із "громадським контролем безпеки мережі", або кіберполіцією. На сьогодні важко сказати, скільки "кіберкопів" працює в КНР. У спектр завдань кіберполіції покладено не лише моніторинг в Інтернеті, але й протидія випадкам комп'ютерних злочинів, таких, як віруси, шкідливе програмне забезпечення (ПЗ), хакерські атаки, онлайнове шахрайство тощо. Водночас деякі оглядачі підозрюють, що система "Золотого щита" є важливим елементом цензурної системи КНР; вона відповідає за блокування сайтів за IP-адресою та ключовими словами ("How Sensorship Works...", 2006).

Крім того, багато запитань є у правозахисників і до системи "Зелена дамба". Уряд КНР і міністерство промисловості й інформаційних технологій представили її як цензурне програмне забезпечення, що має вберегти китайських користувачів (передусім школярів і студентів) від "шкідливих матеріалів", у першу чергу – порнографічних.

В основі системи – блокування картинок, тексту та вебадреси. Основні претензії правозахисників викликає саме підбір ключових фраз для блокування, що свідчить не стільки про антипорнографічне спрямування програми, скільки про політичне. Зокрема, за даними дослідження американських фахівців у сфері інформаційних технологій (IT) з Мічиганського університету (Scott, Randy, & Halderman, 2019), серед фраз, за якими відбувається блокування, є, наприклад, слово "Фалунь".

Від початку реалізації програми передбачалось, що ця цензурна система має бути встановлена на всіх комп'ютерах, які виробляються і продаються на території материкового Китаю або ввозяться до нього. Проте з огляду на реакцію громадськості (переважно світової), міністерство промисловості та інформаційних технологій вирішило зменшити зону дії нового програмного забезпечення: воно в обов'язковому порядку функціонуватиме лише на комп'ютерах, установлених у школах, інтернет-кафе та на комп'ютерах, що використовуються в місцях публічного доступу (MacKinnon, 2009).

Проаналізувавши внутрішню інформаційну політику КНР можна зробити два головних висновки:

1. Через фільтр "Золотий щит" КНР удалося забезпечити значний захист інформаційного простору країни від зовнішнього проникнення небажаного контенту.

2. Глобальна цифровізація життєдіяльності громадян розвинених країн природно відкриває мережевим адміністраторам найширші можливості контролю над своїми користувачами.

За повідомленням Джеймстаунського фонду, після початку пандемії COVID-19 КНР вдався до активного поширення дезінформації в російському стилі, "все більше намагаючись сформувати глобальне інформаційне середовище за межами своїх кордонів". Таким чином, це свідчить, що Китай перейшов до явної пропагандистської діяльності за кордоном – проникнення та впливу на іноземну громадську думку.

Центр аналізу європейської політики (СЕРА) 2021 р. опублікував детальне дослідження, присвячене інфор-

маційним операціям Росії та Китаю під час COVID-19. Основні висновки: КНР скопіював російську тактику, вперше поширивши дезінформацію в усьому світі, а Комуністична партія Китаю звернулася до деструктивних і конспіративних наративів. Можна без сумніву стверджувати, що китайські наративи – ті самі, які використовує Росія в Україні, Європі та США (Dubow, 2021).

СЕРА підкреслює, що інформаційні операції РФ і КНР несуть серйозну загрозу та вимагають відповідних контрзаходів із залученням громадянського суспільства, медіаорганізацій, соцмедіаплатформ, аналітичних центрів і державних установ.

Коментуючи цю зовнішню інформаційну діяльність Китаю, директор відділу кібербезпеки Інституту національної оборони та досліджень безпеки в Тайбеї Ценг І Суо наголошує, що "кінцева мета – контролювати те, що знаходиться між вухами. Тобто ваш мозок, те, як ви думаєте, що, як сподівається Пекін, призведе до зміни вашої поведінки" (Учень і "старший брат РФ"..., 2021).

Необхідно з усією очевидністю підкреслити, що Китай вчився на російських операціях з пропаганди та дезінформації в Україні та за кордоном.

За словами співдиректора Групи з інформаційних операцій (IORG), неурядової організації, що відслідковує спрямовані на Тайвань китайські інформаційні маніпуляції Ю Чі Хао, "негативні історії або фейкові новини про вакцини домінують серед найбільш обговорюваних тем".

Звертає на себе увагу один із інструментів "м'якої сили" Китаю – мережа Інститутів Конфуція, започаткована 2004 р. для створення "неприбуткових державних установ, спрямованих на просування китайської мови та культури в іноземних країнах".

Перший Інститут Конфуція відкрився в листопаді 2004 р. у Сеулі (Південна Корея) після створення пілотного інституту в Ташкенті (Узбекистан). З тих пір відкрилися ще сотні закладів у десятках країн світу. Найбільше – у США, Японії та Південній Кореї. Із 2017 р. вони ретельно зосередились на вивченні методів російської пропаганди.

Донедавна 541 інститут та майже 2000 кабінетів Конфуція існували у 162 країнах на початковому, середньому та університетському рівнях.

Значимо, що центри – некомерційні організації, пов'язані з міністерством освіти Китаю. І хоча ці організації нагадують такі респектабельні культурні асоціації, як Британська рада Великої Британії, французький Альянс Франсез, німецький Інститут Гете чи іспанський Інститут Сервантеса, вони часто характеризуються скандалами через цензуру та спотворення історії з геополітичними цілями.

Це призвело до закриття Інститутів Конфуція не тільки в США, але і в Австралії, Бельгії, Канаді, Данії, Франції, Німеччині, Нідерландах та Швеції.

Як писало японське видання Sankei у вересні 2020 р., "проблема полягає в тому, що Інститути Конфуція стали осередками для прихованих політичних махінацій, фінансуються для здійснення пропагандистської діяльності Пекіна та забезпечують прикриття того, як він здійснює операції впливу".

Газета The Korea Times повідомляє, що, називаючи Інститут глобальною мережею Китаю, створеною для шпигунства та промивання мозків заради підтримки політики Китаю, активісти закликають Китай закрити інститути самостійно, перш ніж їх змусять піти.

Разом із тим дослідження, опубліковане 2020 р. у журналі "Europe-Asia Studies", проводило паралелі між

Інститутом Конфуція і Фондом "Русский мир". За висновками дослідників, їхня діяльність суперечить заявленим цілям культурної дипломатії, на практиці вони створили та експлуатують свої інститути як інструменти для просування політичних інтересів (Porovic, Egin, & Medzihorsky, 2020).

Попри те, що Китай вчиться у Росії веденню когнітивної війни, Росія в цьому тандемі залишається "молодшим братом". Російські ЗМІ пишуть про це прямим текстом: "Китай "виріс" із статусу молодшого брата Росії до старшого", "Росія перетворилася зі старшого брата Китаю на молодшого" тощо. І це також стосується в тому числі взаємин у сфері політичної пропаганди.

З позиції самих китайців, "Китай – це ніякий не союзник Росії, а старший партнер, з яким він зовсім навіть не рівня. У всякому разі, легко помітити, що Росія надає Китаю набагато більше дрібних і великих послуг, ніж він їй. Російське видання Republic визнає, що "в Пекіні ніхто не поспішає визнавати Крим російським і транслювати на свою аудиторію великодержавну кремлівську пропаганду". Видання зазначало, що Китай підтримує повернення російських "втрачених" земель лише в обмін на повернення китайських за сферою "Крим – ваш, Сибір – наша" (Учень і "старший брат РФ"..., 2021).

На фоні повномасштабної російсько-української війни КНР активно шукає нові способи ведення інформаційного впливу. Приміром, китайська сторона усвідомила важливу роль соціальних мереж у російсько-українському конфлікті. Китайські дослідники навіть почали використовувати термін "війна в соціальних мережах" з метою описати поширення некінетичної військової діяльності на соціальні мережі двома чи більше протиборчими сторонами. Цей термін є частиною триваючого концептуального розширення масштабів війни в китайській військовій думці, у якій соціальні медіа розглядаються як інший простір для конфлікту, а не просто ще один канал поширення пропаганди. Хоча термін "війна через соціальні медіа" не є доктриною КНР, його поява вказує на те, що китайське керівництво вважає цю діяльність достатньо важливою (Smith, & Beauchamp-Mustafaga, 2024).

Китайський інформаційний простір складається з офіційних ЗМІ, блогерів і користувачів соціальних мереж, які обережно висловлюють свою думку, яка в більшості збігається з позицією влади. Китай в усіх офіційних заявах з перших днів висловлювався нейтрально щодо війни в Україні, не називаючи війну війною.

Підкреслимо, що між Китаєм та Україною у 2013 р. підписано Договір про дружбу і співробітництво, який передбачає "у разі ускладнення міжнародної та регіональної ситуації або виникнення кризи, що може становити загрозу миру, суверенітету, єдності або територіальній цілісності будь-якої з Договірних Сторін, ... провести невідкладні консультації з метою вироблення заходів щодо усунення цієї загрози" (Договір про дружбу і співробітництво..., 2013).

Китай є постійним членом Ради Безпеки ООН і завжди закликав дотримуватись цілей та принципів ООН, згідно з якими основні суперечки мають вирішуватись мирними засобами. Китай заявляє про свою "особливу" місію у відновленні миру в Європі, передусім задля своїх національних інтересів і поновлення ланцюгів поставок китайських товарів.

На сьогодні основна зброя, яку використовують "друзі" Росії в китайському інформаційному просторі задля залучення якомога більшої китайської аудиторії – це переклад та "перепощування" російських фейків що-

до шалених успіхів російської армії, підкреслення ролі США, які "підливають масло в вогонь" у розгортанні повномасштабної війни в Україні з метою послаблення Росії. Наприклад, новина про те, що Збройні сили України знущуються над російськими полоненими, розлетілась Китаєм (Голод, & Коваль, 2022).

Зростання впливу Китаю в Україні можна помітити й неозброєним оком. Наприклад, більшість українців стикалися з тим, що найпоширеніші імпортовані товари на полицях магазинів – китайські. Ці спостереження підтверджує і статистика: Китай уже другий рік є головним торговельним партнером України, і обігнав таких великих гравців, як Росія, Німеччина, Польща. КНР активно цікавиться і українськими стратегічними активами: від оборонних підприємств до землі аграрного призначення.

Дослідник китайських впливів, керівник секції Азійсько-Тихоокеанського регіону київського Центру досліджень армії, конверсії та роззброєння Ю. Пойта стверджує, що головна мета китайського інформаційного впливу за кордоном – збільшення китайської економічної присутності у світі. Таку мету КНР ставить і в Україні.

Однак інформація про Китай і новини з Північної Америки представлені в Україні значно скромніше, ніж китайські товари в магазинах. Проте інформаційний вплив Китаю в Україні також зростає, це визнають профільні експерти, опитані Радіо Свобода.

Отже, назвемо основні "майданчики", на яких поширюються в Україні інформація про Китай, і якою є специфіка кожного з них.

"Сінхуа" (新华社, у перекладі – "Агенція "Новий Китай") – найбільша державна інформагентія в Китаї. Її голова входить до складу китайського уряду і має посаду міністра. "Сінхуа" є найцитованішим офіційним джерелом інформації з Китаю і про Китай.

Сайт посольства КНР в Україні також є впливовим інформаційним майданчиком, який публікує навіть більше інформації на українсько-китайські теми, ніж основні ЗМІ Китаю. Утім, до кінця 2020 р. сайт посольства Китаю не мав українськомовних розділів: лише російський та китайський.

"Женьмін Жибао" (人民日报, у перекладі – "Народна газета") – це найбільше та найстаріше діюче видання в Китаї, а з появою Інтернету – найбільший у світі сайт китайською мовою. "Женьмін Жибао", як і "Сінхуа", є державним медіа (як і всі загальнонаціональні ЗМІ КНР), має російськомовну версію, але не має українськомовної. На думку експертів, матеріали про Україну для неї, як і для інших провідних ЗМІ Китаю, готують співробітники посольства КНР у Києві. Однак у самому посольстві це не підтверджують.

CCTV (中国中央电视台 – Центральне телебачення Китаю) – найбільша мережа державних китайських телеканалів різної тематики, орієнтованих як на сам Китай, так і на інші країни світу.

Базовий сайт мережі має англомовну версію, окремо існує російськомовний портал CCTV (для всіх пострадянських країн), а один із ютубканалів цього медіа – російськомовний, проте має окремі сюжети, орієнтовані на Україну. Ця мережа є доволі оперативним джерелом відео про Китай для українців. Натомість теми, що стосуються України, у ній з'являються навіть не кожного місяця.

CRI (中国国际广播电台 – "Міжнародне радіо Китаю") – це чи не єдине державне китайське медіа, яке адаптувало свій контент для України. Воно має окремий сайт, сторінки в соцмережах і мовлення українською мовою.

Крім загальних новин з Китаю і офіційних заяв лідера КНР Сі Цзіньпіна, CRI має спеціальні рубрики про Україну та про різні напрями українсько-китайської взаємодії.

Асоціація китаєзнавців України (АКУ) та пов'язаний із нею профільний журнал "Україна – Китай": ці дві платформи дають чи не найбільше в Україні інформації від Китаю та про Китай.

Офіційні ЗМІ Китаю, підконтрольні його уряду, демонструють співпрацю та взаємну лояльність із АКУ. Газета "2000" активно висвітлює китайську тематику. За спостереженнями виконавчої директорки Інституту масової інформації О. Романюк, це видання дає великі й компліментарні публікації про успіхи КНР. Окрім того, саме у "2000" регулярно публікуються статті посла Китаю в Україні Фань Сяньжуна (Солонина, 2021).

Зауважимо, що ключова роль у реалізації державної інформаційної політики КНР належить політичній владі, що діє на соціалістично-авторитарних принципах у поєднанні з елементами ринкової економіки.

Результати

Національна модель інформаційного суспільства КНР відображає політичну ідеологію держави, що суміщає пріоритети державного управління у галузі інформаційної політики й елементи вільної конкуренції на інформаційних ринках. У цьому контексті китайська модель інформаційного суспільства поєднує в собі суперечливі тенденції: з одного боку, держава централізовано регулює інформаційний розвиток країни, з іншого, – здійснюється поступова демократизація державного управління й поступове впровадження елементів ринкової економіки та вільної конкуренції.

Дискусія і висновки

Не можна не зазначити, що регулятивна політика КНР щодо внутрішнього інформаційного простору справді характеризується доволі жорсткими регулятивами (стосовно відповідальності за розміщений контент, контролю за персональними даними, цензурних компонентів регуляторної політики). З іншого боку, згідно зі статистичними даними, усе це не заважає швидкому зростанню загальної кількості користувачів мережі Інтернет у Китаї та розвитку національного інформаційного простору.

Упровадження проєкту "Золотий щит" дозволив захистити суспільство Китаю від багатьох негативів Заходу (кольорові революції, тероризм і т. п.) і цим забезпечити його монолітність за умов протидії численним загрозам з боку США. Проте замовлення держави на критерії селекції швидше відповідатиме запитам правлячої еліти, ніж потребам широких верств населення Китаю. Прорахунок у такому питанні загрожує стратегічними наслідками для розвитку нації, оскільки фільтрація контенту зачіпає всіх китайців одночасно і дії ці суто обмежувальні, які стосовно психології особистості (тим більше в інформації) викликають внутрішній протест у людини, навіть якщо вона належить до такої покірної нації, яка проживає у Північній. У цьому випадку "гігантський мурашник" перетворюється на киплячий котел без клапана з високими ризиками соціального вибуху. При цьому жорсткі інформаційні обмеження (особливо у користуванні настільки популярними на сьогодні глобальними соціальними мережами) ізолює Китай від світової цивілізації, порушуючи повідомлення, такі необхідні для обміну досягненнями та зростання. Звинувачення в несанкціонованому запозиченні ідей і технологій щодо Китаю аж ніяк не безпідставні, але досягати вершин прогресу в такий спосіб стає все важче, тому доведеться організувати повноцінну дифузю контенту навіть з ризиком проник-

нення його деструктивних різновидів до інформаційного простору Китаю.

Мультимережеве господарство сучасних міст дозволяє організувати чи не тотальне відстеження своїх мешканців на вулиці, роботі, у будинку, банку, торговельно-розважальних комплексах та інших об'єктах. Інтеграція таких мереж з технологіями великої кількості даних дає можливість концентрувати й аналізувати відомості майже про кожну людину, що потрапила в поле зору вищезгаданої інформаційної павутини. Застосування засобів штучного інтелекту збільшує тотальність спостереження. Виразним прикладом тому може служити китайська система соціального кредиту, милозвучна назва якої фактично не приховує сутності функціоналу, який нею реалізується, що дозволяє налагодити цифрове відстеження практично за кожним жителем КНР.

Міжнародні прагнення КНР утілюються при державній підтримці на рівні політичних рішень, виконавчих структур, законодавчого забезпечення та спрямованого впливу на усвідомлення суспільством нових можливостей інформаційної цивілізації. При цьому Китай активно вивчає досвід інформаційної боротьби Росії проти України та її західних союзників, охоче застосовуючи такі його методи, як дезінформація та використання фейків, які стали вибраною інформаційною зброєю Пекіна. У цьому контексті експерти зареєстрували різке збільшення китайських інформаційних операцій проти Тайваню, з моменту початку пандемії.

Зауважимо, що свої повідомлення китайською мовою випускають усі найбільші інформаційні агенції РФ. Російські ЗМІ були і поки що залишаються основним джерелом інформації для китайців про події в Україні. До цього можна додати, що, за оцінками експертів, КНР, який є геополітичним "актором" світового рівня, став головним торговельним партнером України. Інформаційний вплив КНР в Україні послідовно збільшується, причому не лише за допомогою традиційних медіа, але й таких соцмереж, як популярний серед молоді ТікТок. Проте Україна, про яку час від часу згадують китайські ЗМІ, досі перебуває на периферії інтересів Китаю.

Отже, на сьогодні інформаційне співробітництво між Україною та Китаєм знаходиться у зародковому стані: населення КНР мало чого знає про Україну та про події, які відбуваються в ній; те саме можна сказати і про українців. Будучи членом Ради Безпеки ООН та постійно виступаючи за збереження суверенітету й територіальної цілісності країн, Китай водночас не називає бойові дії, які відбуваються на території України та приносять їй колосальні втрати, як у загибелі тисяч мирних людей і знищенні, іноді повністю, її міст та сіл, війною.

Внесок авторів: Руслан Степанишин – збір даних та їх валідація; Ігор Храбан – політологічний аналіз джерел; підготування теоретичних засад дослідження, підготування огляду літератури або теоретичних засад дослідження.

Список використаних джерел

- Голод, В., & Коваль, О. (2022, 6 квітня). *Українська інформаційна оборона в Кітаї*. https://lb.ua/blog/vita_golod/512532_ukrainska_informatsiyna_oborona.html
- Договір про дружбу і співробітництво між Україною і Китайською Народною Республікою. (2013). <http://consultant.parus.ua/?doc=0930RADC5C>
- Солонина, Є. (2021). "Китайська кухня": інформаційний вплив КНР в Україні. <https://www.radiosvoboda.org/a/information-influence-media-prc-china-ukraine/31073783.html>

Учені і "старший брат РФ": як Китай веде інформаційні війни проти Заходу. (2021, 12 липня). Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки. *Європейська правда*. <https://www.euointegration.com.ua/articles/2021/07/12/7125339/>

Cameras, D. (2008). Closer to Beijing's Internet Cafes. *The Wall Street Journal*. <http://blogs.wsj.com/chinarealtime/2008/10/17/cameras-draw-closer-to-beijings-internetcafes/tab/article/>

China's First Twitter Novel. (2010). *The Wall Street Journal*. <http://blogs.wsj.com/chinarealtime/2010/03/11/chinas-first-twitter-novel/>

Dubow, B. (2021). *Putin Can Teach China a Lesson in Propaganda*. Center for European Policy Analysis. <https://cepa.org/article/putin-can-teach-china-a-lesson-in-propaganda/>

"How Censorship Works in China: A Brief Overview", Race to the Bottom: Corporate Complicity in Chinese Internet Censorship. (2006, August). *Human Rights Watch*, 18, 8(C), 9–18. <http://www.hrw.org/reports/2006/china0806/3.htm>

MacKinnon, R. (2009). China's "Green Dam Youth Escort" software. <http://rconversation.blogs.com/rconversation/2009/06/chinas-green-dam-youth-escort-software.html>

Mulvenon, J. (2008). Golden Shields and Panopticons: Beijing's Evolving Internet Control Policies. *Georgetown Journal of International Affairs*, 9(2), 115–120.

Popovic, M., Erin K. J., & Medzihorsky, J. (2020). Charm Offensive or Offensive Charm? An Analysis of Russian and Chinese Cultural Institutes Abroad. *Europe – Asia Studies*, 72, 1445–1467. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09668136.2020.1785397>

Scott, W., Randy, Y., & Halderman, A. (2019). *Analysis of the Green Dam Censorware System*. University of Michigan. <http://www.cse.umich.edu/~jhalderm/pub/gd/>

Smith, J., & Beauchamp-Mustafaga, N. (2024). PLA Social Media Warfare and the Cognitive Domain. *China Brief*, 23 (16), 9–16. <https://jamestown.org/program/pla-social-media-warfare-and-the-cognitive-domain/>

References

Golod, V., & Koval, O. (2022). *Ukrainian information defense in China*. https://lb.ua/blog/vita_golod/512532_ukrainska_informatsiyna_oborona.html [in Ukrainian].

Treaty of friendship and cooperation between Ukraine and the People's Republic of China. (2013). <http://consultant.parus.ua/?doc=0930RADC5C> [in Ukrainian].

Solonyina, E. (2021). "Chinese cuisine": information influx of the PRC into Ukraine. <https://www.radiosvoboda.org/a/information-influence-media-prc-china-ukraine/31073783.html> [in Ukrainian].

The doctrine and the "elder brother of the Russian Federation": how China is waging information wars against West. (2021, July 12). Center for Strategic Communications and Information Security. *European truth*. <https://www.euointegration.com.ua/articles/2021/07/12/7125339/> [in Ukrainian].

Cameras, D. (2008). Closer to Beijing's Internet Cafes. *The Wall Street Journal*. <http://blogs.wsj.com/chinarealtime/2008/10/17/cameras-draw-closer-to-beijings-internetcafes/tab/article/>

China's First Twitter Novel. (2010). *The Wall Street Journal*. <http://blogs.wsj.com/chinarealtime/2010/03/11/chinas-first-twitter-novel/>

Dubow, B. (2021). *Putin Can Teach China a Lesson in Propaganda*. Center for European Policy Analysis. <https://cepa.org/article/putin-can-teach-china-a-lesson-in-propaganda>

"How Censorship Works in China: A Brief Overview", Race to the Bottom: Corporate Complicity in Chinese Internet Censorship. (2006, August). *Human Rights Watch*, 18, 8(C), 9–18. <http://www.hrw.org/reports/2006/china0806/3.htm>

MacKinnon, R. (2009). China's "Green Dam Youth Escort" software. <http://rconversation.blogs.com/rconversation/2009/06/chinas-green-dam-youth-escort-software.html>

Mulvenon, J. (2008). Golden Shields and Panopticons: Beijing's Evolving Internet Control Policies. *Georgetown Journal of International Affairs*, 9(2), 115–120.

Popovic, M., Erin K. Jenne, & Medzihorsky, J. (2020). Charm Offensive or Offensive Charm? An Analysis of Russian and Chinese Cultural Institutes Abroad. *Europe – Asia Studies*, 72, 1445–1467. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09668136.2020.1785397>

Scott, W., Randy, Y., & Halderman, A. (2019). *Analysis of the Green Dam Censorware System*. University of Michigan. <http://www.cse.umich.edu/~jhalderm/pub/gd/>

Smith, J., & Beauchamp-Mustafaga, N. (2024). PLA Social Media Warfare and the Cognitive Domain. *China Brief*, 23(16), 9–16. <https://jamestown.org/program/pla-social-media-warfare-and-the-cognitive-domain/>

Отримано редакцію журналу / Received: 26.07.24
Прорецензовано / Revised: 17.08.24
Схвалено до друку / Accepted: 29.10.24

Ruslan STEPANYSHYN, Colonel
ORCID ID: 0009-0004-7587-7234
e-mail: ruslan.stepanyshyn@knu.ua
Military Institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Ihor KHRABAN, DSc (Polit.), Prof.
ORCID ID: 0000-0003-3319-8538
e-mail: man_fan@ukr.net
Department of International Relations
Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv, Ukraine

INFORMATION POLICY OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA IN THE CONTEXT OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

Background. *The information space of the People's Republic of China has turned out to be the most difficult area of the information struggle. The peculiarities of its internal functioning, the absence of any Ukrainian media in China, and the influence of powerful Russian "partner" propagandists have posed difficult challenges and tasks for Ukrainians. For years, Russia has been pouring significant resources into shaping a positive image of the country and its leader for the Chinese consumer of information. In addition, China has been adopting Russian methods of conducting information warfare against Ukraine for more than a decade, especially during the period of full-scale Russian aggression, and has begun to actively use them in the international arena.*

Methods. *The priorities of China's state information policy are considered on the basis of systemic, structural-functional and comparative research methods, which allowed to reflect the practical experience of the Chinese political authorities in achieving goals in the external and internal spheres.*

Results. *On the basis of the political analysis of the state information policy of the People's Republic of China (PRC), the author proves the leading role of China's political ideology in its formation in the context of the full-scale Russian-Ukrainian war and, as a result, the irreversible future change in the world order, which requires further adjustment of the current state of information cooperation between Ukraine and China.*

Conclusions. *China's international aspirations are realized with state support at the level of political decisions, executive structures, legislative support and directed influence on the society's awareness of new opportunities of the information civilization. At the same time, China is actively studying the experience of Russia's information warfare against Ukraine and its Western allies, willingly applying such methods as disinformation and the use of fakes, which have become Beijing's chosen information weapon. Today, information cooperation between Ukraine and China is in its infancy: the Chinese population knows little about Ukraine and the events taking place in it; the same can be said about Ukrainians.*

Keywords: *People's Republic of China, social media, information policy, disinformation, fakes, Ukraine, external and internal spheres.*

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses, or interpretation of data; in the writing of the manuscript; or in the decision to publish the results.